

Mérték és példa

Harminc éve a Vigilia májusi számának első oldala megrázó hírt közölt: elhunyt Rónay György, a lap felelős szerkesztője. Fényképe mellett ott az életét keretező két évszám: 1913–1978. Életének évszámai máig nem szűnő töprengésre késztetnek. Mi lett volna...? Ha tíz évre nem ítéli hallgatásra a hatalom? Ha 1960-ban nem távolítják el a Vigiliától, hogy csak nyolc évre rá válhasson a lap felelős szerkesztőjévé? Ha még egy évtizedig szerkesztheti a Vigiliát? Ha megéri a rendszerváltozást?

Rónay György és a Vigilia elválaszthatatlan egymástól. Életéből három évtized kötődött a Vigiliához — senki más nem töltött ennyi időt a szerkesztőségben. A Vigilia rangját Sík Sándor mellett ő adta meg, irányát, értékrendjét, szerkesztési elveit ő határozta meg. Az alapítók 1935-ben még aligha gondolhatták, mekkora feladatot és felelősséget vállalnak avval, hogy az irodalom és a kereszténység között kívánnak hidat verni. Olyan rangos irodalmi–kulturális folyóiratot csinálni, amely még a Nyugat mércéjével mérve is megérdemli ezt a nevet. Ugyanakkor olyan keresztény lapot, amely az intézményes kereteken túllépve az egyház szívéig, a misztikáig próbál lehatolni.

Ez a feladat még szabad és kiegyensúlyozott társadalmi–politikai viszonyok között is hatalmas erőfeszítést kíván, nemhogy olyan világban, amelyben ezt Rónay Györgynek kellett megvalósítania. Az általa szerkesztett Vigilia mutatja, hogy mégis sikerült elérnie ezt a szintézist, éppen azért, mert egész életét, gondolkodását és műveit ez a szintézis határozta meg.

A katolicitás egyetemes tágassága összekapcsolódott benne a klasszikus műveltségismény horizontjával: „a teljes létezés” vállalta, „a mindenség szép mértanát” a legnyomorúságosabb napi gondok között is. Az irgalomra szólító krisztusi szeretetparancs társult a humanista ember megértő bölcsességével: „életet javalló, meleg emberséggel átvárt, magában derűs, másokért áldozatkész” keresztény humanizmusa „humanitása minőségével tanúskodott Isten szeretetéről”, „a fondorkodás és az álnokság” gyötrelmes erői közepette is. A megalkuvást nem tűrő igényesség egyaránt kötelezte a művészi alkotásban, a műveket értékelő–mérlegre tévő kritikákban és az igazság (az Igazság!) keresésében a legkuszább emberi és társadalmi körülmények között is. „Az igazságot ki kell mondani, mert az akkor már jelen van a világban és munkálkodik.”

Nemes Nagy Ágnes írta róla: „Azok közé tartozott, akiknek léte valahogy átrajzolja a dolgok körvonalait. A pusztta tény, hogy van, szelíden kényszerítő volt, mint egy éghajlat. Minket túlélőket, most már belülről kényszerít.” — Hozzátehetjük: harminc év után sem csökkenő erővel.